

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЕКО-ПРОДУКЦІЇ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ОБЛІКУ

ЗАДОРЖНЯК Валентина, здобувач вищої освіти

спеціальність 071 Облік і оподаткування

Національний університет біоресурсів і природокористування України

***Анотація.** Досліджено три основні підходи до визначення еко-продукції: технократичний, екосистемний та соціально-економічний. Наведено їх характеристику. Здійснено порівняльний аналіз національних і міжнародних стандартів обліку, що забезпечують прозору систему обліку витрат виробництва еко – продукції. Внесено пропозиції щодо створення методики обліку з врахуванням екостандартів, що дозволять сформувати систему екологічного управлінського обліку та здійснювати економічну оцінку впливу «зеленого» виробництва.*

***Ключові слова:** еко-продукція, облік, витрати, підходи, стандарти, МСБО 41, НП(С)БО.*

В умовах розвитку органічного сільського господарства та «зеленої» економіки виникає потреба у систематизації підходів до обліку витрат виробництва еко-продукції рослинництва. Специфічні витрати, пов'язані з сертифікацією, екологічним моніторингом, використання біопрепаратів та навчанням персоналу, не завжди адекватно відображаються в традиційних системах бухгалтерського обліку, що ускладнює ефективне управління органічними агропроектами.

У дослідженні систематизовано три основні підходи до визначення еко-продукції: технократичний, екосистемний та соціально-економічний.

Технократичний підхід орієнтований на склад продукції: відсутність ГМО, пестицидів, хімічних добрив. Прикладом є виробництво сертифікованої органічної продукції за стандартами EU/USDA.

Екосистемний підхід визначає еко-продукцію через її екологічний вплив на ґрунти, біорізноманіття та навколишнє середовище. На практиці це означає використання сидератів, мінімальної обробки ґрунту та агроландшафтного планування.

Соціально-економічний підхід орієнтований на вплив виробництва на добробут людей, здоров'я населення та сталий розвиток територій. Практичними прикладами є програми підтримки локальних екофермерів, кооперативів та соціальних господарств у сільських громадах.

Найбільш збалансованим є інтегрований підхід, що поєднує всі три складові. Основна проблема – відсутність єдиної міжнародної термінологічної бази.

Порівняльний аналіз національних і міжнародних стандартів показав, що МСФЗ, зокрема МСБО 41 і МСФЗ 13, забезпечують більш гнучку та прозору систему обліку витрат виробництва еко - продукції, адже враховується справедлива вартість, ризики, майбутні економічні вигоди, а також потреба в деталізації інформації щодо розкриттях у примітках. Національні стандарти в Україні базуються на відображенні фактичних витрат та часто не диференціюють екологічно зумовлені витрати, що ускладнює побудову ефективної системи управлінського обліку на підприємствах, які займаються виробництвом органічної продукції

Окремим аспектом, який залишається поза увагою як у національних стандартах, так і в практиці бухгалтерського обліку, є класифікація витрат виробництва еко - продукції за ознакою їх змінності. У зарубіжній літературі, особливо в рамках систем управлінського обліку та калькулювання собівартості (ABC, стандарт - костинг), поділ витрат на змінні та постійні є базовим для прийняття управлінських рішень. В умовах органічного виробництва, де значна частка витрат пов'язана з сертифікацією, навчанням персоналу, аналізом ґрунтів та утилізацією відходів, такий поділ дає змогу:

- оцінювати гнучкість витрат і адаптивність до змін попиту;
- прогнозувати рівень беззбитковості;
- коригувати технологічні процеси відповідно до економічних показників.

Узагальнюючи вище викладене можна дійти висновку, що у виробництві еко-продукції рослинництва характеризується специфікою, зумовленою біологічною природою активів, сезонністю виробництва та екологічними вимогами, що потребують врахування витрат на сертифікацію, моніторинг, утилізацію відходів, біопрепарати та навчання персоналу. Порівняння МСФЗ і національних стандартів засвідчило, що міжнародні підходи (МСБО 41, МСФЗ 13) забезпечують більшу гнучкість, прозорість та врахування екологічних

ризиків, тоді як НП(С)БО орієнтовані лише на фактичні витрати, без урахування екологічних аспектів. Для сталого розвитку ринку еко-продукції в Україні необхідно створити методики обліку з врахуванням екостандартів, розробити систему екологічного управлінського обліку та економічної оцінки впливу «зеленого» виробництва. Відсутність системного підходу до облікової підтримки еко-продукції гальмує розвиток галузі, знижує інвестиційну привабливість і вимагає модернізації національних стандартів та практик.

Література:

1. Нормативно-правове забезпечення бухгалтерського обліку в підприємницькій сфері // Офіційний вебсайт Міністерства фінансів України URL: <https://mof.gov.ua/uk/nacionalni-polozhennja>1 (дата звернення 10.09.2025 р)
2. Ромашко О.М. Оцінка та облік витрат за міжнародними стандартами звітності / О.М. Ромашко // Збірник наукових праць Університету економіки та права «КРОК». – 2022. – № 3(67). – С. 45–49.
3. Запровадження міжнародних стандартів фінансової звітності // Офіційний вебсайт Міністерства фінансів URL: <https://mof.gov.ua/uk/zaprovadzhennja-mizhnarodnih-standartiv-finansovoi-zvitnosti> (дата звернення 10.09.2025 р)

***Abstract.** Three main approaches to the definition of eco-products are studied: technocratic, ecosystemic and socio-economic. Their characteristics are given. A comparative analysis of national and international accounting standards is carried out, which provide a transparent system of accounting for the costs of producing eco-products. Proposals have been made to create an accounting methodology taking into account eco-standards, which will allow forming a system of environmental management accounting and carrying out an economic assessment of the impact of "green" production.*

***Keywords:** eco-products, accounting, costs, approaches, standards, IAS 41, NP(S)BO.*

***Науковий керівник – ГУЦАЛЕНКО Любов**
д-р екон. наук, професор, професор кафедри обліку та оподаткування,
Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ*